

Život Latinoamerikanaca u Hrvatskoj

Petrak, Barbara

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:174584>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET

Barbara Petrak
Život Latinoamerikanaca u Hrvatskoj
(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kulturalne studije

Barbara Petrak

0009092146

Život Latinoamerikanaca u Hrvatskoj

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij kulturologije

Mentor: izv. prof. dr. sc. Sarah Czerny

Rijeka, lipanj, 2024.

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOG RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisao/la završni rad pod naslovom

ŽIVOT LATINOAMERIKANACA U HRVATSKOJ

i da sam njegov/a autor/ica.

Svi dijelovi rada ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci i sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature.

Ime i prezime studenta/ice

Rijeka, 09.09.2024.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	5
2. LATINSKA AMERIKA	5
3. POJAM MIGRACIJA	3
3.1. ISELJENICI TREĆIH ZEMALJA U HRVATSKOJ	4
3.2. ETNIČKA SKUPINA I IDENTITET	5
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	6
4.1. OBRADA PODATAKA	7
4.2. ANALIZA PODATAKA	18
5. ZAKLJUČAK	19
6. POPIS LITERATURA	21
7. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI	23
8. SUMMARY AND KEYWORDS	24
9. POPIS PRILOGA.....	24

1. UVOD

Južna Amerika, četvrti je po veličini kontinent na svijetu. Sam kontinent je trokutastog oblika, širok je na sjeveru, a sužava se do točke Cape Horn smještene u Čileu, odnosno na jugu. Južna Amerika omeđena je na sjeveru i sjeverozapadu s Karipskim morem, na sjeveroistoku, istoku i jugoistoku s Atlantskim oceanom te na jugoistoku s Tihim oceanom. Sastoji se od 12 država, u kojima su najčešće službeni jezici španjolski ili portugalski, ali se koriste francuski, engleski i nizozemski.

Hrvatska je srednjoeuropska i južnoeuropska država. Glavni grad je Zagreb, smješten na sjeveru zemlje, a službeni jezik je hrvatski. Sastoji se od tri velike geografske regije nazvane Panonsko-peripanonska Hrvatska, Gorsko-kotlinska Hrvatska i Jadranska Hrvatska. Hrvatska je mala zemlja čije se stanovništvo s godinama sve više iseljava. Uz porast iseljavanja stanovništva, došlo je do porasta useljavanja. Jedna od nacija koja se kroz godine počela useljavati u Hrvatsku su Latinoamerikanci te si počinju stvarati novi život u ovoj zemlji.

Ovaj rad sastoji se od tri poglavlja. U prvom poglavlju, pod nazivom Latinska Amerika, objašnjena su njezina područja te zemlje od kojih se sastoji. Drugo poglavlje objašnjava pojam migracije te objašnjava i daje podatke o iseljenicima trećih zemalja u Hrvatskoj s obrazloženjem pojmova etničke skupine i identiteta. Zadnje poglavlje govori o metodologiji istraživanja, na koji način su prikupljeni podaci te obrada samih podataka dobivenih kroz dva intervjua i online anketu koja je bila objavljena u raznim Facebook grupama.

Cilj ovoga rada je analizirati i prikazati kako se Latinoamerikanci uspijevaju priviknuti na život u Hrvatskoj te otkriti s kojim se problemima i poteškoćama susreću te koje su razlike u kulturama.

2. LATINSKA AMERIKA

Latinska Amerika područje je raznih geografskih obilježja. Prožeta je golemim planinama, bujnim rijekama, vulkanskim područjima, velikim šumama i raznim biljnim i životinjskim svijetom. Ovakva geografska raznolikost pomogla je u stvaranju osebujnog razvoja svake latinoameričke nacije. Ona je područje pet klimatskih regija: visoke planine, tropske džungle, pustinje, umjerene obalne ravnice i umjereno gorje. Zadnje dvije spomenute klimatske regije najviše su naseljene. Također, raznolika klima pomogla je pri stvaranju neravnomjerne raspodjele stanovnika na ovome kontinentu. Sama povijest Latinske Amerike obilježena je iskorištavanjem njenih naroda te prirodnih resursa koje ona nudi. Latinska Amerika regija je koju je ponekad teško definirati. Jedna skupina ljudi smatra je geografskom regijom koja uključuje sve zemlje zapadne hemisfere južno od Sjedinjenih Američkih Država, bez obzira kojim jezikom komuniciraju. Druga skupina ljudi Latinsku Ameriku definiraju kao regiju u kojoj prevladavaju jezici kao što su španjolski, portugalski ili francuski te je to, također, regija koja je u povijesti bila kolonijalizirana od strane Španjolske i Portugala. Latinska Amerika podijeljena je na više regija: Sjevernu Ameriku, Srednju Ameriku, Južnu Ameriku i Karibe. U djelu Sjeverne Amerike pronaći će se država Meksiko. Meksiko je jedina sjevernoamerička država koja se nalazi kao dio Latinske Amerike. Također, ona je najveća nacija u regiji te ima veliki broj latinoameričkih useljenika i veliki broj iseljenika koji odlaze u potrazi za boljim životom u Sjedinjene Američke Države. U Srednjoj Americi nalazi se sedam država, a njih šest su zemlje španjolskog govornog područja. Države koje su smještene u ovome djelu su Belize, Guatemala, El Salvador, Honduras, Nikaragva, Kostarika i Panama. Regija Južna Amerika posjeduje 12 zemalja u kojima se, od njih 10 govori španjolski ili portugalski. Argentina je zemlja koja je druga po veličini te treća po broju stanovnika Latinske Amerike. Njezin glavni grad Buenos Aires drži za naziv "Pariz Južne Amerike", a najpoznatiji nogometni igrači, Lionel Messi i Diego Maradona, potječu iz nje. Sljedeća je Bolivija koja je poznata po svom planinskom zavičaju. Brazil je najveća zemlja Južne Amerike po broju stanovnika i po svojoj veličini. Ona je dom amazonske prašume, a poznata je i po nogometu. Kolumbija je zemlja bogata prirodnim resursima kao što su nafta, željezo, ugljen te prirodni plin. Osim spomenutih država, u regiji Južne Amerike nalazi se Čile, Ekvador, Paragvaj, Peru, Urugvaj i Venezuela. Zadnja regija, zvana Karibi ima najveću povijest europske kolonizacije od strane Španjolske, Francuske, Engleske i Nizozemske. Zemlje ove regije su Kuba, koja je ujedno najveća i najmnogoljudnija nacija na Karibima te zemlje Dominikanska Republika i Portoriko.

Slika 1: Prikaz svih država Latinske Amerike

3. POJAM MIGRACIJA

"Migracije su kretanja ljudi s jednog mjesta na drugo, kako bi se nastanili na novo mjesto."¹ One mogu biti dobrovoljne ili prisilne te su uglavnom potaknute ekonomskim, ekološkim i socijalnim problemima. "Masovne i nekontrolirane migracije, gledajući s pozicije tranzitnih i zemalja odredišta, predstavljaju veliki, često i izuzetno teško savladivi izazov kojeg mnogi akteri promatraju na bitno različite načine, čime se stvara nepotpuna slika o samoj

¹ Zašto ljudi migriraju?, Teme, Europski parlament

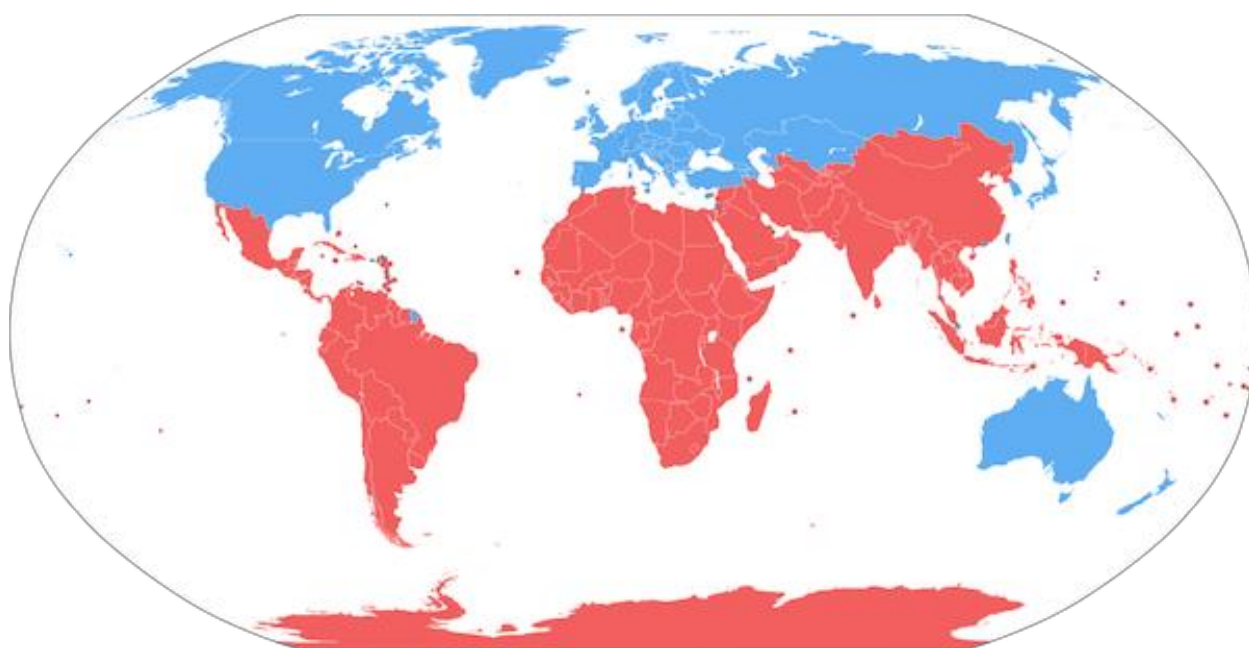
pojavi."² Njih uzrokuje takozvani *push* faktor, odnosno on predstavlja razlog zbog kojih ljudi napuštaju zemlju. Postoji i *pull* faktor, koji je predstavljen kao faktor zbog kojega se ljudi odlučuju preseliti u određenu zemlju. Kod migracija postoje tri glavna razloga zbog kojih ljudi odlučuju napustiti svoju zemlju te pokušavaju pronaći novi život negdje drugdje. Prvi razlog se naziva društveni i politički. Zbog raznih etičkih, vjerskih, rasnih ili političkih progona, kao što su ratovi i sukobi, ljudi napuštaju svoje zemlje. Sljedeći razlog se naziva demografski i gospodarski. Demografski rast ili pad te starenje stanovništva su neki od utjecaja na sam gospodarski rast i mogućnost zapošljavanja, a time dolazi i do kretanja ljudi, odnosno migracija. Demografske i gospodarske migracije povezane su sa smanjenim brojem poslovnih mogućnosti, povećanom nezaposlenošću te cjelokupnim državnim gospodarstvom same države. U tom slučaju, migranti biraju zemlje gdje su obrazovanje, plaće te životni standard viši u odnosu na njihove zemlje. Zadnji razlog migracija je okoliš i klimatske promjene. U trenucima kada se dogode prirodne katastrofe kao što su poplave, uragani, potresi, veliki broj ljudi će odlučiti odseliti. Osim ovih razloga, na migracije utječu i drugi čimbenici kao što su porast stanovništva, siromaštvo i sigurnost. Pojedinačne ili migracije manjih skupina povijesna su konstanta te ljudska potreba. Migracije su svakodnevni događaj i proces koji ima veliki utjecaj na globalno tržište i radne snage.

3.1. ISELJENICI TREĆIH ZEMALJA U HRVATSKOJ

Državljanima trećih zemalja u Hrvatskoj su stranci koji nisu državljani država članica Europskog gospodarskog prostora ili Švicarske Konfederacije, a imaju državljanstvo treće zemlje. U ovu skupinu spadaju svi Latinoamerikanci koji su se doselili u Hrvatsku. Svaka osoba trećih zemalja koja se doseli u Hrvatsku ima prava. Prvo pravo je reguliranje boravka stranih državljanina u Republici Hrvatskoj. Prema Zakonu o strancima, državljani trećih zemalja mogu boraviti u Hrvatskoj u obliku kratkotrajnog boravka, privremenog boravka, dugotrajnog boravka i stalnog boravka. Kratkotrajni boravak podrazumijeva boravak do 90 dana u bilo kojem razdoblju od 180 dana. Privremeni boravak se odnosi na boravak od godinu dana koji ovisi o svrsi samog boravka. U svrhe boravka uključeno je spajanje obitelji, srednjoškolsko obrazovanje, studiranje, istraživanje, humanitarni razlozi, životni partneri ili posao. Dugotrajni boravak te

² Mikac, Robert i Dragović, Filip, 2017., 132

stalni boravak su neograničeni. Državljeni trećih zemalja mogu raditi i boraviti u Republici Hrvatskoj. Za provedbu toga prava potrebna je dozvola za boravak i rad ili potvrda o prijavi rada koje su regulirane Zakonom o strancima. Osim toga u Hrvatskoj državljani trećih zemalja imaju zdravstveno osiguranje. Prema posljednjim podacima Ministarstva unutarnjih poslova, od 4. listopada 2022. godine u Hrvatskoj je ukupno 10.316 državljana trećih zemalja koji imaju odobreni stalni boravak ili dugotrajni boravak. Dok njih 96.526 ima dozvoljeni privremeni boravak koji je uglavnom radi posla.

Slika 2: Prikaz trećih zemalja (crveno)

3.2. ETNIČKA SKUPINA I IDENTITET

Etnička skupina definira se kao skupina koja dijeli iste kulturne vrijednosti, predstavlja isti prostor komunikacije i interakcije te je sastavljena od članova koji se identificiraju kao različiti od drugih skupina, a druge skupine ih također doživljavaju kao različite.³ Članovi jedne etničke skupine dijele istu kulturu. Osim toga etničke skupine su oblik društvene organizacije. "Određenu osobu razvrstavamo u skladu s njezinim osnovnim, općim identitetom, koji je

³ Perić, Marina, 2006., 1199

definiran podrijetlom i okruženjem osobe, kulturnim sadržajima kao što su simboli ili znakovi koje ističu da bi pokazali svoj identitet i osnovnim vrijednostima orijentacijama."⁴ Etički identitet se stvara na osnovi razlika. Pri samom suprotstavljanju razlika koje ljudi ističu kreiraju se etičke granice, što bi značilo da etičke skupine opstaju samo, ako postoje kulturne razlike. Može doći do povezivanja etičkih skupina, ali to ovisi o njihovoj međusobnoj sličnosti. Nekada u prošlosti hrvatski je narod naseljavao područja Latinske Amerike, najviše Argentine, a danas je situacija obratna. Dolaskom Latinoamerikanaca u Hrvatsku, spajaju se dvije etičke skupine, Latinoamerička i Hrvatska te dolazi do njihova prilagođavanja.

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Za provedbu istraživanja bili su potrebni podaci koji su dobiveni kroz dva intervjua i anketu. Za izvedbu intervjua bila su osmišljena pitanja za sudionike. Kod intervjua, izgovorena ili napisana riječ uvijek može imati dvosmisleno značenje, bez obzira koliko se pazi na formulirana pitanja ili dobivene odgovore. Razni su oblici intervjuiranja, no najčešći je "licem u lice" s jednom osobom ili grupom. Intervju može biti strukturirani, polustrukturirani ili nestrukturirani te se njime može koristiti za istraživanje tržišta, ispitivanje političkog mišljenja, terapijskih razloga ili akademske analize.⁵ Prvi sudionik intervjua radi akademske analize je mlada muška osoba, rodom iz Argentine, dok je druga osoba također muškarac, ali rodom iz Kolumbije. Obje osobe žive i rade u Hrvatskoj već duži period. Iz toga razloga su bili prikladni sudionici za intervju koji se temeljio na 24 pitanja. Oba intervjua su provedena u njihovom domu u Rijeci, dana 21. travnja 2024. godine. Za provedbu prvoga intervjua sa sudionikom iz Argentine, potrebno je bilo 40 minuta, budući da osoba bolje raspolaže engleskim jezikom. Drugi intervju, proveden je u samo 20 minuta, osoba je bila smirena, ali posjeduje slabiji engleski vokabular te je bilo potrebno redovno nadopunjavati rečenice ovoga sudionika.

Za širi opseg podataka napravljena je web anketa u sustavu Google Forms. Web ankete su oblik anketa koje se mogu pronaći na internetu, a one omogućavaju ispitanicima da pristupe njima iz svih mjesta gdje mogu imati pristup internetu. "One pokušavaju biti što više orijentirane

⁴ Perić Marina, 2006., 1199

⁵ Fontana & Fredy, 2000., 645-646

korisnicima, tj. ispitanicima na način da su kod većine pitanja već ponuđeni odgovori pa ispitanik mora samo jednim klikom miša odabrati svoj odgovor, a drugim klikom miša potvrditi svoj izbor te na taj način prijeći na iduće pitanje."⁶ Kroz web ankete može doći do maloga problema, odnosno da korisnik ne odgovori na sva pitanja. Iz toga razloga ankete koje se nude u sustavu Google Forms daju mogućnost osobi koja stvara određenu anketu, da svako pitanje označi kao bitno, tj. da se anketa ne može završiti, ako nisu dobiveni odgovori na sva pitanja. Također, problem kod ovakvog oblika komunikacije je postojanje mogućnosti nesporazuma. Ispitanik u bilo kojem trenutku pri odgovaranju može ne shvatiti pitanje na pravilan način te se time odgovor ne bude podudarao s načinom na koji je to ispitivač zamislio. Iz toga razloga pitanja bi trebala biti što više pojednostavljena i razumljiva kako ne bi došlo do krivih ili nepotpunih odgovora. Za dobro rješavanje anketa sudionici anketnog ispitivanja trebaju jasno poznavati što se tom anketom namjerava postići, koji je osnovni cilj. Osim toga, ako se dobro objasniti cilj ankete ispitanici će moći svoje odgovore bolje prilagoditi samoj anketi i njezinom rješavanju. Anketa pod nazivom "Life of Latin Americans in Croatia" sačinjavala je 12 pitanja u obliku zaokruživanja ili kratkih odgovora. Anketa je podijeljena među sudionicima intervjua koji su ju dalje dijelili s prijateljima i poznanicima Latinoamerikancima koji žive u Hrvatskoj. Također, anketa je bila objavljena u raznim Facebook grupama, a neke od njih su "Latinos en Croacia", "Oferta y busqueda de empleo – Argentinos + Latinos en Croacia", "Colombianos en Croacia", "Latinos en Croacia" te mnoge druge. Anketa je bila otvorena dva tjedna, svi odgovori su prikupljeni anonimno te je skupljeno 37 odgovora.

4.1. OBRADA PODATAKA

Oba intervjua su napravljena "licem u lice". Sudionici intervjua su dvije muške odrasle osobe koje zajedno žive u gradu Rijeci u Hrvatskoj. Intervjui su napravljeni zasebno, jedan po jedan te osobe nisu znale pitanja unaprijed, ali im je bilo dano dovoljno vremena za razmišljanje i smišljanje rečenica prije nego li su odlučili odgovoriti. Intervjui su se snimali mobilnim uređajem te su provedeni u tihim prostorijama njihovog doma kako ne bi bilo nepotrebne buke i ometanja tijekom razgovora. Kasnije su intervjui prepisani u transkripte kako bi bilo jednostavnije koristiti dobivene podatke.

⁶ Dumičić, K.; Žmuk, B, 2009., 124

Intervjui su započeli s jednostavnim pitanjem, tj. s pitanjem: "Prije koliko godina ili mjeseci ste se preselili u Hrvatsku?" Oba sudionika, iako su iz različitih država Latinske Amerike, doselila su se u isto vrijeme u Hrvatsku, prije 3 godine, odnosno 2021. godine. Također u web anketi bilo je postavljeno isto pitanje te od 37 odgovora, 12 osoba je odgovorilo kako u Hrvatskoj žive godinu dana, 11 osoba živi više od tri godine, 7 osoba živi tri godine te 7 njih živi u Hrvatskoj manje od 6 mjeseci. Nadalje kako bi se sudionici intervjua opustili te što bolje odgovarali na postavljena pitanja, bilo im je postavljeno sljedeće pitanje koje su zasigurno već prije nekome odgovorili, a ono glasi: "Što Vas je inspiriralo ili motiviralo da se preselite iz Argentine/Kolumbije u Hrvatsku?" Prvi sudionik, rodom iz Argentine, izjavio je kako je studirao u svojoj zemlji, no zbog COVID-a javno se obrazovanje zatvorilo. Zbog toga su nastali u njegovom životu razni problemi te je shvatio da mu je jedino rješenje preseliti se. Nije bio siguran gdje se želi preseliti. Prva zamisao je bila Španjolska, ali je stupio u kontakt s prijateljem te ga je on savjetovao da se preseli u Hrvatsku budući da je određena firma tražila nove zaposlenike. S druge strane, sudionik rodom iz Kolumbije, rekao je kratkim riječima kako život u Kolumbiji nije bajan, odnosno da je strašan, nije imao poslovne prilike te se zbog posla doselio u Hrvatsku. Ovime saznajemo kako mladim osobama, koje nisu rođene u Hrvatskoj, Hrvatska dakako može pružiti poslovne prilike. Isto pitanje bilo je ponuđeno u web anketi, gdje su ispitanici mogli zaokružiti neke od ponuđenih odgovora. Ponuđeni odgovori su bili: posao, obrazovanje, obitelj ili nešto drugo. Odgovor koji je bio najviše označen je nešto drugo, zatim posao te obitelj. Odgovorom "nešto drugo" ne saznajemo točnu informaciju njihova dolaska te kada bi provodili intervju sa svim osobama koje su ispunile anketu moglo bi se postaviti potpitanje s kojim bi se došlo do boljeg obrazloženja njihova odgovora.

Sljedeće pitanje, očigledno je sudionicima intervjua zadalo kratke muke i nesigurnost budući da su vrlo jednostavno odgovorili na njega. Pitanje je bilo: "Kako ste se prilagodili na život u Hrvatskoj", a oba sudionika su odgovorila: teško. Osobama je nakon njihova odgovora ostavljeno par sekundi vremena kako bi slobodno mogli nadodati još pokoju riječ. Druga osoba ostala je prisebna pri svom odgovoru, a prva osoba je samo nadodala: "S vremenom se navikneš. Na početku nisam mislio da ću ostati toliko dugo u Hrvatskoj, ali onda sam počeo voljeti neke stvari u ovoj zemlji i ljude." Vidljivo je kako osobama koje dolaze iz drugačije kulture, Hrvatska može biti zemlja na koju se teško prilagođava. Intervju nastavlja u istom tonu te je sljedeće pitanje bilo: "Jeste li se suočili s posebnim izazovima tijekom tranzicije?" Sudionik iz Argentine

izjavio je: "Da, kada odlučite otići iz svoje zemlje, u trenutku na aerodromu kada se morate oprostiti od svoje obitelji, kao da se opraštate od svog života i pozdravljate novi život, ali ne znate kako će taj novi život izgledati." Trenutak gdje se pozdravlja sa svima je njemu najteže pao, dok je rekao kako sama tranzicija za njega nije bila preteška budući da je živio u zgradi s oko 30 Latinoamerikanaca pa je imao mali djelić Latinske Amerike u Hrvatskoj. Osim toga, rekao je da najveći problem s kojim se suočio bio hrvatski jezik. S druge strane, drugi sudionik nije u potpunosti shvatio pitanje te uz potpitanje "Što Vam je najteže kod života u Hrvatskoj" dao je odgovor hrvatski jezik, a kasnije je nadodao i odgovor hrana. Isto pitanje s ponuđenim odgovorima bilo je postavljeno u web anketi. Od 37 odgovora, zabilježeno je 26 odgovora vezana za komunikaciju i hrvatski jezik. Sedam osoba je odgovorilo kako im je diskriminacija koju su osjećali na svojoj koži predstavljalo najveći izazov. Trinaest odgovora je bilo za nedobivanje prilika te je pet osoba reklo kako nisu iskusili nikakve probleme tijekom njihove tranzicije. Kroz intervju, odnosno razgovore sa sudionicima i anketu vidljivo je kako je hrvatski jezik posebno težak za osobe koje ne dolaze iz istih ili sličnih govornih područja te im on predstavlja izazove u svakodnevnom životu. Također, problemi se mogu uočiti i u različitoj kulturi, odnosno kroz hranu i kroz neprihvatanje druge nacije od strane hrvatskog društva.

Sljedeće je postavljeno pitanje u intervjuu bilo: "Možete li podijeliti iskustvo ili trenutak iz preseljenja?" Prva osoba odgovorila je: "Iskustvo? Da pa...to je bio moj prvi put u avionu i dolazak u zemlju za koju nisam znao kako izgleda. Volim proučavati povijest, studirao sam povijest i uvijek sam volio povijest Jugoslavije te sam znao o Hrvatskoj, ali nisam znao kako sve to izgleda." Druga osoba je odgovorila kratko i jasno te je očigledno njezin odgovor bio jedan od prvih zapažanja o Hrvatskoj, a odgovor glasi: "Da, ovdje ljudi previše puše cigarete i oni to rade posvuda." Uz to uslijedilo je potpitanje: "U kafićima?" Osoba odgovara: "U kafićima, da. Jer u Kolumbiji ne smiješ pušiti cigarete unutar kafića. Ovdje ljudi puše svugdje" te se ovim odgovorom dobiva nova kulturna razlika. Pravila koja se mogu pronaći u Hrvatskoj te ih se hrvatski državljani trebaju pridržavati, zasigurno se razlikuju od pravila u državama Latinske Amerike. Pušenje je nešto na što je hrvatski narod naviknut te rijetko kad predstavlja problem u kafićima i ostalim zatvorenim mjestima, ali osobi koja potječe iz Latinske Amerike takva jedna sitnica u trenutku doseljenja predstavlja kulturni šok.

Šesto pitanje intervjua je glasilo: "Što Vam najviše nedostaje iz Argentine/Kolumbije dok živite u Hrvatskoj?" Nad ovim pitanjem prva osoba se zamislila te potom odgovorila kako mu najviše nedostaju obitelj i prijatelji. Nakon par sekundi stanke, njegov odgovor nastavlja: "A onda mi nedostaju tradicionalne zabave, hrana, znate odete gledati nogometnu utakmicu, pijete nešto, jedete s prijateljima i možete ostati cijelu noć s njima. To je nešto što tamo radimo tako često i mislim da mi to jako nedostaje. I naravno, dijeljenje s ljudima. Ovdje je teško dijeliti s ljudima, prvo zbog jezika i ne znam...to je nešto što mi jako nedostaje. Ja sam stvarno društvena osoba pa volim dijeliti stvari i informacije s ljudima, ali ovdje ponekad to ne osjećam zbog jezika i ne znam hoće li druga osoba biti zainteresirana za ono što govorim." Odgovor druge osobe na isto pitanje glasilo je: "Moja obitelj, hrana, ljudi. Ljudi u Kolumbiji su više, kako da kažem...više ljubazni." Slični odgovori će se pronaći i u anketi gdje su sudionici odgovorili da im najviše nedostaje obitelj, hrana i njihova kultura. Odlaskom iz svoje domovine, osoba se svjesno odmiče od svoje kulture te ljudi koje voli. Za neke osobe je to veliki korak te postoji mogućnost da se nakon nekog vremena odluče vratiti u svoju domovinu, budući da nisu bili u mogućnosti naviknuti se na nešto skroz drugačije.

Pri doseljavanju ljudi u Hrvatskoj koji imaju drugačiju kulturu, može doći do diskriminacije od strane Hrvatskih građana. "Diskriminacija je postupak kojim se prema jednoj osobi ili skupini ljudi neopravdano ponaša drugačije, tj., nepovoljnije nego u odnosu na drugu osobu ili skupinu ljudi, i to isključivo na temelju spola, bračnog ili obiteljskog statusa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije."⁷ Ona se događa kada se vještine, sposobnosti i okolnosti osobe ne procjenjuju pojedinačno s ostalim ljudima, već se stvaraju negativni stavovi i stereotipne pretpostavke. Diskriminacija može imati različite oblike, a pojavljuje se u različitim sferama života te se vrši s namjerom ili bez namjere da se diskriminira. Time se osobi uskraćuje i odbacuje njezino ljudsko pravo. Budući da je diskriminacija važna tema svake države, u intervju je bilo postavljeno pitanje: "Je li bilo situacija u Vašem životu u Hrvatskoj kada ste se osjećali diskriminirano i kako ste se nosili s tom situacijom?" Prva osoba je odgovorila potvrdno te je nastavila s objašnjenjem: "Najnovije je bilo u frizerskom salonu. Šišao sam se i jedan muškarac je sjedio na sofi i slušao radio. Pričali su o Nepalcima, Filipincima i Indijcima koji rade u Rijeci. Taj čovjek je počeo govoriti da smo svi kriminalci, crnci su kriminalci te sam onda poslao

⁷ Ured za ravnopravnost spolova: Koraci koje možete poduzeti u slučaju diskriminacije na području rada i zapošljavanja

poruku svojoj djevojci pitajući kako da kažem na hrvatskom: "We are not all criminals." Kada mi je rekla kako se kaže, završio sam šišanje i tom muškarcu nakon njegovih prepostavki i komentara rekao: "Nismo svi kriminalci" i nasmijao mu se u lice. Kad se dogode takve stvari, stvarno me nije briga jer znam da postoje ljudi koji ne poštuju pa ne želim trošiti energiju objašnjavajući im svoje stajalište. Radije bih se smijao i ne obraćao pažnju na to jer ako bih obraćao pažnju na sve ljude koji misle "oh, on je crn" ili "on nije iz Hrvatske" ili "on nije Europljanin", umro bih za tjedan dana." S druge strane, osoba rodom iz Kolumbije na postavljeno pitanje odgovorila je s negacijom. Kroz anketu su se dobili skoro podjednaki podaci. Od 37 odgovora, 20 osoba odgovorilo je kako se nikada nisu osjećali diskriminirano u Hrvatskoj, dok je ostatak sudionika doživjelo diskriminaciju. Ovim pitanjem se nije dobio veći uvid u diskriminaciju budući da zbog jednostavnosti ankete pitanje je bilo postavljeno s odgovorima da ili ne. No, svakako se možemo zabrinuti da skoro većina ispitanika, kako intervju tako i anketa, doživjela u nekome trenutku diskriminaciju u Hrvatskoj, zemlji u koju su se doselili iz osobnih razloga te možda odlučili i ostati zauvijek. Svaka osoba, kako hrvatskog podrijetla, tako i latinoameričkog podrijetla zaslužuje uživati u svim svojim ljudskim pravima.

Nadalje pitanje koje otvara nove rasprave je: "Jeste li čuli neke stereotipe ili pogrešne predodžbe o svojoj zemlji dok sada živite u Hrvatskoj? Ako jeste, koje su to zablude i kako se osjećate povodom toga?" Prva osoba je odgovorila kako se iznenadila da veliki broj ljudi ustvari ne zna gdje se nalazi Argentina. U razgovoru s ljudima shvatio je kako ljudi misle da je Argentina zemlja u blizini Španjolske, moguće zbog istog jezika kojim se govori, španjolskim. Neki misle kako je Argentina zemlja u Africi, ali ne razmišljaju da postoji drugi kontinent s druge strane oceana. No, osim toga osoba kaže kako većih zabluda nema. Kada se razmišlja o Argentini misli se samo u nogometnim terminima te o poznatim nogometašima, poput Messija i Maradone. Sudionik također izjavljuje da pri spomenu Argentine, Hrvati najčešće kažu "oh, Messi", "oh, Maradona" ili neki počnu pjevati pjesmu "Don't cry for me Argentina." Sudionik iz Kolumbije na postavljeno se pitanje malo naljutio te izjavio kako Hrvati o Kolumbiji znaju samo o Pablu Escobaru i kokainu. Takve usporedbe ga jako ljute, budući da ta zemlja skriva razne druge ljepote i dobre ljude, a ne samo prošlost jedne osobe. Osim toga izjavio je kako Hrvati o Kolumbiji "čuju samo loše stvari."

"Koji Vam se aspekti života u Hrvatskoj sviđaju" bilo je sljedeće pitanje u intervjuu. Prva osoba je odgovorila kako je u Hrvatskoj sve "pomalo" te mu takav način života čak i odgovara. Rekao je kako su Hrvati ljudi koji jednostavno žive, ne brinu se previše te uživaju u sitnicama. Kaže: "Mislim da iza te riječi "pomalo" stoji cijela filozofija, kao...polako, život je prekratak da bi se stresirao zbog svega. Ja sam osoba koja se lako stresira pa mislim da svatko treba nekoga tko će mu reći pomalo." Druga osoba kratko je odgovorila da mu se sviđa Hrvatska kao zemlja, odnosno razna mjesta koja ova zemlja nudi te plaže. Isto pitanje se pronašlo u anketi, gdje su ispitanici imali za zadatak napisati u par riječi što im se sviđa u svezi s Hrvatskom. Odgovor koji je najviše ljudi spominjalo je: sigurnost. Većina njih se složilo kako je zemlja sigurna za život, također vrlo sigurna za žensku populaciju. Sljedeći često spomenuti odgovori bili su: Jadransko more, mirna zemlja te lijepa priroda. Ostali odgovori koje su ispitanici spominjali vezano za aspekte koje vole oko Hrvatske su "čisti zrak i voda", "ono što mi se najviše sviđa su krajolici, također stanje na cestama i ulicama, sviđa mi se jezik i mir koji gradovi nude", "vrlo je sigurna zemlja, s vrlo jednostavnim načinom života. Ljudi su ljubazni i sve je jako blizu", "koliko je ljudima stalo oko njihove države" te "većina ljudi je ljubazna, a zemlja je prekrasna."

Budući da su se kroz ovo pitanje saznale lijepe strane Hrvatske, svi ispitanici su dobili mogućnost objasniti što im se ne sviđa kod Hrvatske. Prva osoba intervjuja odgovorila je isto kao i na prijašnje pitanje. Zbog pojma "pomalo" sve u Hrvatskoj ide sporije nego što bi možda trebalo izjavio je prvi sudionik. Osim toga za Hrvate kaže kako su to ljudi koji često na poslu moraju uzimati nepotrebne pauze. Takva situacija se neće dogoditi u Argentini te sudionik nije na to naviknut. Odgovor druge osobe bi se mogao povezati s odgovorom prve osobe, budući da je taj odgovor glasilo: "Ljudi su lijeni". Izjavio je kako su ljudi lijeni obavljati stvari te da su hladni, bez emocija. U anketi je bilo ponuđeno isto pitanje te su sudionici mogli napisati što im se najmanje sviđa kod Hrvatske. Najčešći odgovori bili su ljudi, koje su opisali kao hladne i zatvorenog uma. Zatim vrijeme za koje kažu kako je pretežito hladno te jezik koji je težak za razumjeti, a kasnije i za naučiti. Ostali odgovori koji su bili pronađeni u anketi su "politička korupcija", "male plaće", "birokracija i diskriminacija jer nisam bijelac", "maniri vlasnika malih poduzeća, odnosno kako oni tretiraju strane radnike" i "da se zabavni sadržaj ne nalazi samo u centru grada te da općenito ima više zabavnih sadržaja od odlaska u noćne klubove."

Na pitanje: "Kako biste opisali kulturni bonton ili društvene norme u Hrvatskoj u usporedbi s Vašom zemljom" dobro objašnjenje je dala prva osoba: "Najviše razlika primjećujem kod mladih ljudi, kako se ponašaju. Mislim da bi ih latinoamerička mama odmah ukorila. Ne znam, vidio sam previše mladih momaka kako puše cigarete po ulicama i ne znam, to mi je čudno te kako se obraćaju prema svojim roditeljima. Ali što se tiče ostalih stvari, rekao bih da se stariji ljudi ponašaju isto kao i ljudi iz Argentine, nije tako različito. To je kao crno-bijelo. Ponekad puno vičeš, a ponekad si stvarno tih. Ovisi o kontekstu, uglavnom kad je u pitanju nogomet. Hrvati polude i puno viču. Ali što se tiče ostalih stvari, Hrvati su stvarno tihi."

Sljedeće pitanje: "Jeste li primijetili sličnosti između hrvatske kulture i argentinske/kolumbijske kulture" otvorilo je raspravu o sličnostima između kultura. Prva osoba je rekla kako u Hrvatskoj ljudi kada ustanu, prvo popiju kavu, popuše cigaretu te pročitaju novosti iz svijeta. Takav oblik jutra će imati i osoba iz Argentine te kaže kako su rutine ljudi nešto što je slično u obje kulture. U ni u čemu drugome ne pronalazi sličnosti. Sličnosti kod kulture Hrvatske i Kolumbije druga osoba pronalazi samo u odgoju. Dobro je poznata priča kako se u vlastitoj pa tako i tuđoj kući moraju nositi papuče, inače će se osoba bez njih prehladiti. Takav odgoj je isti u Kolumbiji te su mame te koje djecu takve stvari uče od malena. Hrana i ljudi su nešto za što druga osoba ne vidi sličnosti budući da koriste namirnice koje u Hrvatskoj ne postoje te razne druge začine. Osim toga, u Kolumbiji se može vidjeti više rasa ljudi, dok u Hrvatskoj prevladavaju bijelci. Takvo pitanje bilo je postavljeno u anketi, ali samo s ponuđenim odgovorima da ili ne. 24 osobe su odgovorile kako su prepoznali sličnosti između kultura, dok 13 njih sličnosti ne prepoznaje. Nakon toga pitanja, postavljeno je potpitanje u anketi da u kratkoj rečenici napišu sličnosti koje su prepoznali. Na to pitanje nisu trebali svi odgovoriti, već samo oni čiji je odgovor bio potvrđan. Sličnosti u kulturama koje su se spominjale su slična glazba, katoličke zemlje, narod koji je obiteljski orijentiran, svakodnevni život ljudi, druželjubivi ljudi te pogrđne riječi koje se koriste u svakodnevnom govoru među prijateljima. Ostali odgovori u anketi su "starije osobe i dalje žive sa svojim roditeljima", "kao u Meksiku: obiteljski orijentirani, opušteni ljudi, korupcija, spora birokracija, katolička zemlja, slični katolički praznici i običaji", "svakodnevni život je vrlo sličan kao i u Kolumbiji", "ljudi su jako druželjubivi, ali treba vremena dok se dođe do toga" i "i mi i Hrvati smo glasni dok pričamo."

Pitanje koje se sljedeće pronašlo u intervju bilo je: "Možete li mi reći nešto o kulturnim tradicijama iz Argentine/Kolumbije koje i dalje prakticirate ili Vam nedostaju dok živite u Hrvatskoj?" Prva osoba odgovorila je kako u svojem domu u Hrvatskoj najviše prakticira argentinsku hranu. Također osoba i dalje pije Mate. Mate je poznato piće Argentine, koje se može okarakterizirati kao čaj. "U Argentini je to kao religija" izjavila je osoba za Mate te nadodaje kako se on pije cijeli dan te da je to nešto što se dijeli sa svima. Također poznata pića Argentine su razna vina te Fernet, talijansko piće, koje ova osoba pije zajedno s Coca Colom budući da je takva tradicija u njegovoj zemlji. Osim hrane i pića koju osoba spominje, pri svakom svom posjetu svoje zemlje ili pri posjetu prijatelja Argentini, uvijek zatraži slatkiše Alfajores i Dulce de Leche koji se u Hrvatskoj ne mogu pronaći. Druga osoba također prakticira hranu tako što priprema ista jela na kojima je odrasla te voli slaviti Božić i Novu godinu baš onako kako to rade u Kolumbiji.

Pitanje koje je sljedeće uslijedilo u intervju je: "Postoje li neke kulturne proslave ili festivali u Hrvatskoj koje smatrate zanimljivima ili jedinstvenima u usporedbi s onima u vašoj zemlji?" Obje osobe su spomenule Riječki karneval te izjavile kako se i u njihovim zemljama mogu pronaći karnevali, ali nešto malo drugačiji. Osim toga prva osoba je rekla: "U Argentini slavimo, uglavnom mladi ljudi radi zabave, slavimo puno Noći vještica, a možda to nije tako uobičajeno u Hrvatskoj. I ne slavimo previše Božić, ali ovdje se Božić stvarno slavi. Više slavimo Novu godinu. I što se tiče Uskrsa, za Argentine je to samo tjedan dana slobodno i to je to. Ali vidio sam da je Uskrs u Hrvatskoj najvažniji. Čak je i važniji od Božića ili Nove godine." Druga osoba osim karnevala spomenula je Uskrs te je oduševljena da se taj blagdan u Hrvatskoj slavi budući da on u Kolumbiji nije od velike važnosti. Budući da su obje osobe oduševljene s određenim blagdanima te Riječkim karnevalom, sljedeće pitanje je otvorilo dublju raspravu. "Jeste li se pronašli u neugodnoj situaciji tijekom kulturne proslave ili festivala u Hrvatskoj?" Druga osoba je kratko i jasno odgovorila ne, a prva je osoba imala poduže objašnjenje. "Bilo je na karnevalu u Rijeci. Stvarno mi se svidjelo. Djevojka mi je rekla da mogu biti dio povorke i rekao sam u redu, biti će to dobro iskustvo. Dakle, obukao sam kostim i rekao: u redu, idemo. I išlo je sve dobro, a onda kada je sve počelo mislio sam: što ovdje radiš? Ja ne studiram, a bio sam okružen studentima i Hrvatima. Da, prijatelji moje djevojke, oni su stvarno dobri prema meni. Govore engleski sa mnom, ali bilo mi je stvarno neugodno tamo. Svidjelo mi se, ali bilo je pomalo čudno za mene jer to nije bilo moje mjesto, to nije moja kultura, to nije ono što ja znam i radim inače.

Neću to ponoviti, ali bilo je dobro iskustvo." Dolazak u novu kulturu, koliko god bili prihvaćeni od novoga naroda, svejedno se osoba ne treba uvijek osjećati sigurno i u potpunosti prihvaćeno. Iskusiti situaciju, kao što je karneval pokaže se kako osobe drugačije kulture, možda ponekada, ne treba pokušavati naučiti i naviknuti na hrvatsku kulturu.

U životu svakog pojedinca komunikacija je izrazito važna. Ljudi komuniciraju stalno, svakodnevno, od jutra do večeri. S pomoću komunikacije osoba s drugima može podijeliti svoja vjerovanja, vrijednosti, ideje i osjećaje, a takve stvari su temelj svih ljudskih kontakta. "Uspješna komunikacija jedno je od najvažnijih postignuća svakog pojedinca, a samim tim i skupine." ⁸ Kako se sudionici snalaze u komunikaciji s hrvatskim stanovništvom otvorilo je pitanje: "Jeste li doživjeli jezične barijere ili razlike i kako se nosite s komunikacijom s Hrvatima?" Zbog posla prva osoba je uvijek u doticaju s Hrvatima te je time morala naučiti osnove hrvatskog jezika kako bi mogla komunicirati. Izjavio je kako je siguran da razumijem 80 % ili 90 % hrvatskog jezika, ali i dalje mu je teško komunicirati jer je nesiguran u svoje znanje. Shvatio je da ljudi u Istri te Kvarneru razumiju talijanski, budući da talijanski i španjolski jezik posjeduju slične riječi, u svojoj komunikaciji s drugim ljudima je miješao talijanski, engleski i hrvatski. U većini slučajeva osobe su ga razumjele te su imale strpljenja saslušati ga. Druga osoba u svoje 3 godine života u Hrvatskoj nije naučila hrvatski jezik. Kaže kako su jezici općenito teški za njega. Engleski je u zadnjih godinu dana savladao više nego inače jer komunicira sa svojim hrvatskim prijateljima na njemu. S Hrvatima pokušava pričati na engleskom, a ako ga ne razumiju, on tu komunikaciju završava. U anketi je bilo postavljeno isto pitanje na koje je više od polovice ispitanika, njih 32 izjavilo kako su kod života u Hrvatskoj doživjeli razne jezične barijere i probleme. Za lakše učenje hrvatskoga jezika postoji Centar za učenje hrvatskog jezika Croaticum. Kroz ovaj sustav studentima koji su se doselili iz Latinske Amerike u Hrvatskoj je omogućeno učenje hrvatskog jezika. Također postoje mnoge druge škole koje omogućavaju uživo ili preko interneta učenje hrvatskoga jezika za sve osobe koje su se doselile u Hrvatsku.

Razlike u kulturama se svakako mogu proučavati kroz hranu. Svaka država donosi nove vrste povrća i voća, nova jela, nove začine. Pitanje u intervjuu glasilo je: "Vidite li razliku između hrvatske i argentinske/kolumbijske hrane? Postoje li neka hrvatska jela koja Vas podsjećaju na dom?" Obje su osobe na pitane odgovorile negativno. Hrvatska hrana i tradicionalna hrvatska

⁸ Tomić, Z., Radalj, M. i Topić, D., 2020., 103

jela im se sviđaju, ali nisu uočili nikakve sličnosti. Postoje jela koja se slično nazivaju ili slično izgledaju, ali zbog korištenja različitih namirnica i začina, okus jela je skroz drugačiji. Također, u Kolumbiji ljudi puno konzumiraju rižu, a sudionik intervjua kaže da to nije uočio u Hrvatskoj. Osim toga u Kolumbiji se jede puno mesa, pogotovo govedine.

Kako bi život u stranoj državi, u ovom slučaju Hrvatskoj bio lakši, stvorene su razne organizacije i grupe ljudi koji se nalaze u sličnim situacijama. Na pitanje u intervju: "Jeste li pronašli mreže ili zajednice u Hrvatskoj koje Vas podsjećaju na Vašu obitelj ili prijatelje" prva osoba je odgovorila: "Postoji mnogo grupa na Facebooku pod nazivima "Argentinci u Hrvatskoj", "Latinoamerikanci u Hrvatskoj", "Južnoamerikanci u Europi" ili "Južnoamerikanci u zemljama Balkana." I nisam baš u tome jer ne volim pisati na Facebooku, ali imaju stvarno dobru grupu i pomažu jedni drugima i to je stvarno dobro." Druga osoba je, iako su joj Facebook grupe vrlo poznate i koristi ih, u ovome trenutku je kratko odgovorio: "Da, ljudi s kojima radim. Oni su iz Argentine, Kolumbije, Perua i imam neke prijatelje iz Hrvatske." U anketi su 23 osobe označile kako su pronašle mreže podrške ili zajednice u Hrvatskoj te bi taj odgovor lako mogao biti Facebook grupe budući da je anketa bila objavljena u njima. Poznavajući ljude iz svoje kulture život u stranoj zemlji mogao bi biti malo jednostavniji i lakši. Osim toga stvaranje prijateljstva s Hrvatima, veliki je plus jer su oni ti koji najbolje nekome novom mogu pojasniti život i kulturu Hrvatske.

"Koliko se razlikuje način života ili ravnoteža između posla i privatnog života u Hrvatskoj u odnosu na Argentinu/Kolumbiji" bilo je sljedeće postavljeno pitanje. Prva osoba objasnila je kako je poslovni dio života vrlo sličan. Ljudi u Hrvatskoj i u Argentini rade 8 sati dnevno. Jedina razlika je što se u Hrvatskoj radi 8 sati bez prestanka, naravno uz pauzu, dok u Argentini je poznata praksa da se radi 4 sata ujutro te 4 sata navečer. U Kolumbiji je situacija malo drugačija. "U Kolumbiji radimo previše. Mislim da je Kolumbija zemlja u Latinskoj Americi gdje ljudi najviše rade sati mjesečno. U Hrvatskoj ljudi rade 8 sati i ne više" izjavila je druga osoba Osim toga, iako ljudi u Kolumbiji rade puno sati te rade svaki dan, teže je zarađivati, štedjeti i plaćati troškove života nego što je to situacija u Hrvatskoj.

Duži period života u Hrvatskoj dakako, da može pridonijeti samim životnim navikama kod pojedinca. Bilo je postavljeno pitanje: "Jeste li usvojili neke hrvatske životne navike ili rutine koje su imale pozitivan učinak na Vas?" Prva osoba odgovorila je rano buđenje. U Argentini

većina ljudi ostaje dugo budna te zbog toga se kasnije dižu i kasnije kreću s obavezama. Način života u Hrvatskoj gdje posao kreće u 8 ili 9 sati ujutro, omogućava završavanje s poslovnim obavezama u što ranije vrijeme te time ostaje dosta slobodnog vremena. Druga osoba odgovorila je ne. Obje osobe koje su sudjelovale u intervju u Hrvatsku su se doselile zbog poslovne prilike, no kako je sama Hrvatska utjecala na njihovu karijeru, ambicije i osobni rast bilo je sljedeće pitanje. Prva je osoba rekla da pri dolasku u Hrvatsku bila vrlo mlada. Nije imala plan za budućnost te joj je bilo teško naviknuti se i biti daleko od svoje obitelji, svoje kulture, svog jezika, svojih prijatelja. Ali ta udaljenost je jako utjecala na njega u pogledu odrastanja te je brzo postao u potpunosti samostalan. Druga osoba se osvrnula na rad, odnosno na posao. Sa svojim poslom u Hrvatskoj više zarađuje nego u Kolumbiji te s većom zaradom ima veće mogućnosti, s obzirom na to da ovdje puno radi, svaku minutu svoga rada jako cijeni. Uz rad koji obavljaju, naravno, da će doći do određenih prilika te je upravo to bilo sljedeće pitanje: "Jeste li dobili prilike u Hrvatskoj koje možda ne bi imali u svojoj domovini?" Prvi sudionik je rekao kako je nakon 3 godine života bez problema uspio kupiti auto. Takva situacija u Argentini mu se ne bi dogodila jer mjesečnu plaću koju dobiva u Hrvatskoj ne bi u Argentini dobio u tri mjeseca. Druga osoba je ponovno spomenula posao te je objasnila način života u Kolumbiji. "U Kolumbiji, ako si student ne možeš pronaći posao. Pronaći tamo posao općenito je vrlo teško. I ako nađeš neku vrstu posla, zarađuješ minimalno, odnosno 200 eura mjesečno." Zbog veće zarade u Hrvatskoj shvaća kako mu je omogućeno više prilika. U anketi je 20 ispitanika odgovorilo kako je u Hrvatskoj dobilo prilike koje nisu imali u svojim državama Latinske Amerike, dok njih 17 je odgovorilo s odgovorom ne.

Kako je život izvan svoje domovine težak, nemaju u svojoj blizini ljude iz svoje obitelji ili prijatelje, drugačija je kultura te se razni drugi problemi mogu dogoditi, nostalgija kod doseljenika je uobičajena. "Kako se nosite s nostalgijom za svojom domovinom dok živite u Hrvatskoj?" Obje osobe iz intervjuja su izjavile kako je teško živjeti daleko od svoje domovine. Nostalgiju smiruju s redovnim videopozivima s obitelji i prijateljima. Prva osoba je rekla kako cijelo vrijeme dok živi u Hrvatskoj ima osjećaj kako jednu polovicu sebe ima na jednom dijelu svijeta, a drugu polovicu sebe na drugom dijelu svijeta. Također, teško je uskladiti ta dva života jer želiš biti sretan i uživati u svom novom životu, a stalno razmišljaš o svom starom životu, obitelji i trenucima koji oni proživljavaju, a ti nisi tamo s njima da ima pomogneš, budeš oslonac ili jednostavno uživaš s njima.

Odlazak iz svoje države velika je stvar. Svaki odlazak donosi neke nove probleme, ali uz određene savjete ponekad odlazak nije toliko težak. Sljedećim pitanjem željelo se pronaći koje savjete bi se moglo dati osobi koja se želi preseliti u neku drugu državu: "Kakav bi savjet dali drugima koji razmišljaju o preseljenju u Hrvatsku ili u drugu zemlju daleko od svog doma?" Druga osoba je rekla kako preseljenje u Hrvatsku za druge ljude ne treba biti strašna stvar. Hrvatska je lijepa, mirna i sigurna zemlja koja zapošljava ljude druge kulture. Prva osoba je išla u negativnijem tonu: "To nije lako. Nije kako izgleda jer većinu ljudi koji idu u neku drugu zemlju možete vidjeti na društvenim mrežama, Instagramu, TikToku ili Facebooku, da putuju, sretni su i piju skupo vino i žive bogat život, ali to nije istina. Većina ljudi koja ode u neku drugu zemlju raditi, u ovom slučaju u Hrvatsku, radi veći dio dana i onda imaju energije samo za nekoliko stvari. I postoji nešto što vam nitko ne kaže kad izlazite iz svoje zemlje, a to je da čak i, ako živite 10, 15, 20 godina, recimo, u Hrvatskoj nikada nećete biti Hrvat. Čak i, ako imate putovnicu, čak, i ako imate državljanstvo, nikada nećete biti Hrvat. To je nešto što me jako pogodilo jer nemate mjesto, bit ćete stranac cijeli svoj život. I želio bih da mi je netko to rekao kad sam odlučio: u redu, izlazim iz svoje zemlje. Naravno da možete promijeniti svoju grupu prijatelja u Hrvatskoj i učiniti da se osjećate kao da ste u Argentini, ali ne možete promijeniti cijelu zemlju i učiniti je onakvom kakvu biste vi željeli. Uvijek ćete biti imigrant. Nikada nećete imati svoje mjesto." Za završetak ankete bilo je postavljeno pitanje: "Vidite li se u budućnosti u Hrvatskoj?" Od 37 sudionika, njih 15 vidi svoju budućnost u Hrvatskoj. Samo 4 njih odgovorilo je kako ne vidi sebe u Hrvatskoj u budućnosti, a njih 18 odgovorilo je s odgovorom možda. Zbog velikog iseljavanja hrvatskog stanovništva, zbog nedobivenih prilika, saznati od Latinoamerikanaca kako im je Hrvatska država koja osigurava sigurnost, posao te bolji život predstavlja veliku stvar. Hrvatski narod trebao bi prihvatiti sve nacije pa tako i Latinoamerikance koji žele Hrvatsku prihvatiti kao svoj novi dom.

4.2. ANALIZA PODATAKA

Provođenjem intervjua i web ankete s Latinoamerikancima dobiveni su određeni podaci s kojima se dolazi do lakšeg shvaćanja njihovog života u Hrvatskoj. Za njih život na području s drugačijim načinom svakodnevnice donosi razne probleme. No, pojam koji se najviše spominje te je ujedno najbitniji je kultura, kako njihova tako i hrvatska. Novi studiji migrantskih zajednica

pokazuju kako je njihov kulturni život izložen stalnim promjenama. Zbog toga je argentinski antropolog Nestor Garcia Canclini objasnio kako je takva kultura deterritorijalizirana. Tim konceptom se želi pojasniti pripadništvo ljudi raznim zajednicama. Osim toga Canclini upućuje ovim konceptom na kulturno povezivanje zajednica ili dijelova zajednica na različitim područjima. Takvim povezivanjem dolazi do međusobne kulturne razmjene, prevođenja i preoblikovanja, no, dovedeno je u pitanje postojanost te održivost koncepta nacionalne kulture, u ovom slučaju hrvatske kulture.

Termin koji se pronalazi u kulturalnim studijima, a preuzet je iz lingvistike je translacija. Terminom translacije se želi objasniti "susret različitih kultura, njihovo međusobno 'prevođenje' i razumijevanje."⁹ Otvara se pitanje kako se mogu prevesti druge kulture bez prisvajanja njezinih elemenata. U ovom slučaju kako objasniti Latinoamerikancima hrvatsku kulturu bez naglog i nepotrebnog nagovaranja za njezino prisvajanje. Dolaskom Latinoamerikanaca u Hrvatsku, ne bi trebao predstavljati problem za hrvatski narod te isto tako se nikada ne bi trebalo odobriti prisiljavanje koje je upućeno za mijenjanje njihove kulture radi boljeg prihvaćanja u novu zajednicu. Kroz prikupljene podatke vidljivo je kako su veliki broj Latinoamerikanaca koji žive u Hrvatskoj prihvatili hrvatsku kulturu, ali i dalje poštuju, cijene i prakticiraju svoju kulturu. Takvim načinom se čuvaju kulture svakog naroda pri čemu se ne ugrožava druga kultura.

5. ZAKLJUČAK

Glavni cilj ovoga rada bio je istražiti i prikazati kako se Latinoamerikanci prilagođavaju na život u Hrvatskoj te razlike u kulturama i prikazivanje određenih problema s kojima se susreću. Latinska Amerika je područje koje broji četiri regije: Sjevernu Ameriku, Srednju Ameriku, Južnu Ameriku i Karibe. Svaka regija donosi nove države te nacije koje ih čine. Kroz povijest hrvatsko stanovništvo, za vrijeme ratova, migriralo je u Latinske zemlje, najviše u Argentinu. Danas je situacija malo drugačija te se stanovnici Latinske Amerike doseljavaju u Hrvatsku. S pojmom doseljavanja povezan je pojam migracije. One se objašnjavaju kao kretanje ljudi s jednog mjesta na drugo, novo mjesto. Razni su faktori koji utječu da osoba migrira iz

⁹ Mesić, Milan, 2007., 170

svoje domovine, ali isto tako su razni faktori koji osobu privlače da se doseli u novu državu. Iseljenici Latinske Amerike, odnosno iseljenici trećih zemalja u Hrvatskoj dobivaju pravo boravka. Prema Zakonu o strancima imaju mogućnost kratkotrajnog, privremenog, dugotrajnog i stalnog boravka u Hrvatskoj.

Za provedbu istraživanja bili su potrebni podaci dobiveni iz dvaju intervjua i web ankete. U intervju su sudjelovale dvije muške osobe, jedna rodom iz Argentine, druga rodom iz Kolumbije. Obje osobe žive te rade u Hrvatskoj već tri godine. Intervju se sastojao od 24 pitanja na koja su sudionici iskreno odgovorili. Web anketa koja je napravljena u Google Formsu bila je objavljena u raznim Facebook grupama gdje se nalaze Latinoamerikanci koji žive u Hrvatskoj. Ispitanici su dobrovoljno i anonimno odgovorili na 12 postavljenih pitanja, a prikupljeno je 37 odgovora. Oba intervjua započela su s jednostavnijim pitanjima koja kasnije postaju teža, ali sudionici su imali dovoljno vremena za razmišljanje. Povezivanjem intervjua i anketa shvaćeno je kako su se dobili vrlo slični podaci. Veliki broj sudionika u Hrvatsku se doselilo radi posla te zbog pronalaženja novih prilika kojih nisu imali u svojim zemljama. Prilagodba na novi način života te novu kulturu sudionicima intervjua zadavala je velike probleme. Uz prilagodbu uvijek je dolazilo do problema s komunikacijom, diskriminacijom i ne prihvaćanjem od strane hrvatskog stanovništva. Hrana, obitelj, prijatelji, tradicije, kultura, samo su neke od stvari koje sudionicima istraživanja nedostaju u svakodnevnom životu u Hrvatskoj. Uočili su razne sličnosti među kulturama kao što su svakodnevni život ljudi, odgoj, države su obiteljski orijentirane, katoličke države koje poštuju i slave blagdane i praznike. Uz sličnosti, dolaze i razlike te su one najčešće bile spomenute kroz hranu i tradicionalna jela. Za lakši život u hrvatskom društvu, Latinoamerikanci su stvorili razne Facebook grupe koje povezuju sve doseljenike Latinske Amerike. Takve grupe odraz su nacije i njezina identiteta te vrijednosti koje one cijene i poštuju.

Bitne odrednice koje se prakticiraju kroz kulturalne studije su pojam kulture te termin translacije. Prilagođavanje na drugačiju kulturu nikada nije bio niti će biti jednostavan proces. Prilagođavanje Latinoamerikanaca na hrvatsku kulturu donosi razne probleme, a njihov kulturni život je izložen redovnim promjenama. Povezanost dviju različitih kultura, njihov susret te njihovo međusobno razumijevanje očitava se u terminu translacije. U radu, osim prikaza života Latinoamerikanaca u Hrvatskoj, prikazano je povezivanje dviju kultura, latinoameričke i hrvatske.

6. POPIS LITERATURA

Knjige:

Keen, Benjamin; Haynes, Keith, 2009, *A History of Latin America*, Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company

Članci:

Fontana, Andrea; Fredey, James H., 2000, "THE INTERVIEW: From Structured Questions to Negotiated Text", pristupljeno: 28.06.2024.

Jurić, T. (2023). "Immigration to Croatia: Big (Migration) Data Approach", *Rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Razred za društvene znanosti*, (560=57), 145-174., izvor: <https://hrcak.srce.hr/clanak/457730>, pristupljeno: 28.06.2024.

Perić Kaselj, Marina, 2014, "Hrvatske migrantske virtualne zajednice (HMOVZ) u Argentini: Konstruiranje identiteta u kiberprostoru (na primjeru Argentine)" , Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 28.06.2024.

Mesić, M. (2007). Pojam kulture u raspravama o multikulturalizmu. *Nova Croatica*, 1 [31] (1 [51]), 159-184. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/174682>, pristupljeno: 18.08.2024.

Časopisi:

Tomić, Z., Radalj, M. i Topić Stipić, D. (2020). KOMUNIKACIJA U MALIM SKUPINAMA. *Mostariensia*, 24 (2), 93-109. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/380038>, pristupljeno: 25.06.2024.

PERIĆ, M. (2006). HRVATI U ČILEU – NEKA OBILJEŽJA SUVREMENOGA ETNIČKOG/NACIONALNOG IDENTITETA. *Društvena istraživanja*, 15 (6 (86)), 1195-1220. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/29481>, pristupljeno: 30.06.2024.

Jakešević, Ružica, 2017., Forum za sigurnosne studije (FoSS), Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu – Centar za međunarodne i sigurnosne studije (CeMSS), pristupljeno: 30.06.2024.

Internetski portali:

Naziv: South America, izvor: <https://www.britannica.com/place/South-America>, (pristupljeno: 2024-06-28)

Naziv: Croatia, izvor: <https://www.britannica.com/place/Croatia>, (pristupljeno: 2024-06-28)

Naziv: Croatia.eu – land and people, izvor: <https://croatia.eu/index.php/en/home-en/geography-and-population>, (pristupljeno: 2024-06-28)

Naziv: History of Latin America, izvor: <https://www.britannica.com/place/Latin-America>, (pristupljeno: 2024-06-28)

Naziv: List of Countries in Latin America, izvor: <https://www.britannica.com/topic/list-of-countries-in-Latin-America-2061416>, (pristupljeno: 2024-06-28)

Naziv: Koraci koje možete poduzeti u slučaju diskriminacije na području rada i zapošljavanja, izvor: <https://ravnopravnost.gov.hr/>, (pristupljeno: 2024-06-25)

Naziv: Što je diskriminacija?, izvor: <https://www.ljudskaprava.hr/hr teme/diskriminacija/sto-je-diskriminacija>, (pristupljeno: 2024-06-25)

Naziv: What Is Latin America? Definition and List of Countries, izvor: www.thoughtco.com/what-is-latin-america-4691831, (pristupljeno: 2024-06-28)

Naziv: Latin America, statistics & facts, izvor: <https://www.statista.com/topics/3287/latin-america/#topicOverview>, (pristupljeno: 2024-06-28)

Naziv: Croaticum – Learn Croatian, izvor: <https://croaticum.ffzg.unizg.hr/?lang=hr>, (pristupljeno: 2024-06-25)

Naziv: Mladi Latinoamerikanci žele živjeti u Hrvatskoj, izvor: <https://glashrvatske.hrt.hr/hr/hrvatska/mladi-latinoamerikanci-zele-zivjeti-u-hrvatskoj-11572719>, (pristupljeno: 2024-06-25)

Naziv: Zašto ljudi migriraju?, izvor: <https://www.europarl.europa.eu/topics/hr/article/20200624STO81906/zasto-ljudi-migriraju>, (pristupljeno: 2024-06-28)

Naziv: Državljeni trećih zemalja, izvor: <https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/drzavljeni-trecih-zemalja/281820>, (pristupljeno: 2024-06-29)

Naziv: Informacije o socijalnoj sigurnosti radnika migranata, izvor: <https://migracije.hr/>, (pristupljeno: 2024-06-28)

Zbornici:

Dumičić, K. i Žmuk, B. (2009). Karakteristike korisnika interneta u Hrvatskoj i reprezentativnost internetskih anketa. *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, 7 (2), 115-140. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/clanak/69024>, pristupljeno: 19.05.2024.

7. SAŽETAK I KLJUČNE RIJEČI

Ovaj rad bavi se Latinoamerikanaca koji žive u Hrvatskoj. Kroz dva intervjua i web anketu koju su ispunila 37 sudionika svojom slobodnom voljom te anonimno, prikupljeni su potrebni podaci za provedbu istraživanja te samu izvedbu analize. Sudionici intervjua, dvije odrasle muške osobe rodом iz Argentine i Kolumbije, imali su za odgovoriti na 24 pitanja koja su se odnosila na njihov život u Hrvatskoj. Pitanjima se saznalo koliko dugo žive u Hrvatskoj, zašto su se doselili u Hrvatsku, što im najviše nedostaje iz njihove domovine, što najviše ili najmanje vole kod života u Hrvatskoj, koje sličnosti su uočili kod njihove i hrvatske kulture te mnoge druge informacije. Slična pitanja su bila podstavljena u web anketi te se time dobio širi uvid u temu rada.

Kroz analizu intervjuja i odgovora dobivenih kroz web anketu pojam koji je ostavio najveće značenje je kultura. Također, bitni pojmovi su migracija, diskriminacija i translacija.

8. SUMMARY AND KEYWORDS

This paper addresses Latin Americans living in Croatia. Through two interviews and a web survey, completed voluntarily and anonymously by 37 participants, the necessary data was collected for conducting the research and performing the analysis. The interview participants, two adult men originally from Argentina and Colombia, answered 24 questions related to their lives in Croatia. The questions revealed how long they have been living in Croatia, why they moved there, what they miss most from their homeland, what they like most or least about life in Croatia, the similarities they noticed between their culture and Croatian culture, and many other details. Similar questions were posed in the web survey, providing a broader insight into the subject of the paper.

Through the analysis of the interviews and the responses from the web survey, the concept that emerged with the greatest significance was culture. Additionally, important concepts include migration, discrimination, and translation.

9. POPIS PRILOGA

Slike:

Slika 1: Prikaz svih država Latinske Amerike, izvor: <https://www.thoughtco.com/what-is-latin-america-4691831>, pristupljeno: 28.06.2024.

Slika 2: Prikaz trećih zemalja, izvor: <https://janiceharayda.medium.com/should-you-say-third-world-developing-countries-or-global-south-72b312fe22b5>, pristupljeno: 30.06.2024.

WEB anketa:

The Life of Latin Americans in Croatia: <https://forms.gle/57AsB47CrxMmphjW8>